

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

Development of Integrated Curriculum to Reinforce Thai Citizenship
For Students in Prathom Suksa 6, Schools under Bangkok Metropolitan
Administration

วัชรินทร์ กองสุข^{1*} สุธาสินี บุญญาพิทักษ์² และ วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนน³
Wacharin Korngsook^{1*} Suthasinee Boonyapithak² and Wanlaya Thamapiban Inthanin³

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Graduate student, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Thaksin University

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ สาขาวิชาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

Dr. Suthasinee Boonyapithak, Department of Research and Evaluation, Faculty of Education,
Thaksin University

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. วัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนน สาขาวิชาการประเมินผลและวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Dr. Wanlaya Thamapiban Inthanin Assistant Professor, Department of Research and Evaluation,
Faculty of Education, Thaksin University

*Corresponding author, E-mail: wacharin7636@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) สร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3) ประเมินหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยมี 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลในการสร้างหลักสูตรบูรณาการ 2) สร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ และ 3) ประเมินหลักสูตรบูรณาการ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรบูรณาการ 2) แบบตรวจสอบรายการพฤติกรรมของนักเรียนท้ายหน่วยการเรียนรู้ 3) แบบวัดความเป็นพลเมืองไทย 4) แบบสัมภาษณ์การใช้หลักสูตรบูรณาการ

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนภายใต้การมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ร่วมแสดงความคิดเห็น เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎ ระเบียบ ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน และไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์ ผ่านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น

2. หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย มีลักษณะการบูรณาการ แบบพหุ

สาขาวิชา (multidisciplinary integration) ในรูปแบบ Webbed โดยใช้ความเป็นพลเมืองไทย มาเป็นแกนในการบูรณาการเชื่อมโยงกับตัวชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 รายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง และใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning : PBL) หลักสตรบูรณาการมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตรบูรณาการ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบูรณาการ 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) เวลาเรียน 5) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อ / แหล่งเรียนรู้ 7) แนวทางในการวัดและประเมินผล 8) คำอธิบายรายวิชา และ 9) แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรบูรณาการ พบว่า หลักสูตรบูรณาการมีประสิทธิภาพ 82.70/81.25 และผลการประเมินประสิทธิผล พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การประเมินหลักสูตรบูรณาการ พบว่า หลักสูตรบูรณาการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เกิดประโยชน์กับผู้เรียน โรงเรียน ชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ และสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : หลักสูตรบูรณาการ , ความเป็นพลเมืองไทย , การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

Abstract

The objectives were 1) to study information about creating an integrated curriculum to reinforce Thai citizenship For Students in Prathom suksa 6 , Schools under Bangkok Metropolitan Administration 2) to create and try out integrated curriculum to reinforce Thai citizenship for students in Prathom Suksa 6 , Schools under Bangkok Metropolitan Administration 3) to evaluate integrated curriculum to reinforce Thai citizenship for students in Prathom Suksa 6 , Schools under Bangkok Metropolitan Administration. The three steps of Research 1) study information about creating an integrated curriculum 2) create and try out integrated curriculum and 3) evaluate integrated curriculum The instruments were 1) an evaluation form for integrated learning unit 2) an item checklist student behavior at the end of the unit 3) a test on the Thai citizenship 4) Interview form for integrated curriculum.

The results of the research showed that

1. The integrated curriculum is a program that encourages students to participate in responsible in one's own role, share opinions, respect the opinions of others, respect rules and regulations for coexistence. And do not use violence to solve problems by connecting knowledge and experience Through solving problems that occur in the local community.

2. integrated curriculum to reinforce Thai citizenship with integrated characteristics Multidisciplinary program (Multidisciplinary integration) in the form of

Webbed using Thai citizenship as a core to integrate with the indicators in the learning department, 7 learning departments and 1 additional subject, namely social studies, religion and culture, Thai, Math, Science, Career and Technology, Health and Physical Education, Arts, and additional subject Citizenship. And using project-based learning management (Project-based Learning: PBL) the integrated curriculum consists of 1) the principles of the integrated curriculum 2) the objectives of the integrated curriculum 3) the content structure 4) study time 5) the learning management guidelines 6) the media Learning Resources 7) Guidelines for measurement and evaluation 8) Course description and 9) Learning management plan. The results of the quality evaluation of the integrated curriculum found that the integrated curriculum was more efficient 82.70 / 81.25 and the effectiveness of the integrated curriculum was higher than those learning by the basic education curriculum 2008. (Revised version 2017) with statistical significance at the level of .05

3. The evaluation of the integrated curriculum found that the integrated curriculum was appropriate in accordance with the learner's context. Benefit the students of the local community school And the nation Able to enable students to achieve their goals And can be used with Schools under Bangkok Metropolitan Administration

บทนำ

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในพุทธศักราช 2475 การสร้างความตระหนักในบทบาทของความเป็นพลเมืองที่มีต่อประเทศชาติ ยังขาดพลังและความต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาพบว่าประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ขาดทักษะการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก (ทิพย์พافر ต้นติสุนทร. 2555 : 7) ขาดทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย มองว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการสร้างพลเมืองไทย (ศรีณยู หมั่นทรัพย์. 2551 : 1) ด้วยเหตุนี้จึงต้องพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติของความเป็นพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีจิตสำนึก ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพ กฎหมาย เสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง โดยจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560 : 1) ซึ่งหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาใช้

เหมือนกันทั้งประเทศ เป็นการจัดการศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจไว้ส่วนกลาง ละเลยความเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างกันในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อรักษา ภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ จึงทำให้ชุมชนอ่อนแอ และไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (ทิพย์พาร ตันติสุนทร. 2555 : 20) การจัดการเรียนการสอนเน้นวิชาความรู้มากกว่าทักษะทางสังคม สอนให้อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของครูผู้สอน ขาดการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาจึงไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอน เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2557 : 1)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) เพื่อนำเสนอแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาการศึกษาไทยตามแนวทางที่สอดคล้องกับวาระสำคัญในระดับโลก ซึ่งแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองโลกของประเทศไทย มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1) ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge) ประกอบด้วย สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่และความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง ความเสมอภาค การพัฒนาอย่างยั่งยืน สิทธิมนุษยชน 2) การรู้เท่าทัน(Literacy) ประกอบด้วย กฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ เศรษฐกิจและการเงิน และความเป็นพลเมือง 3) ทักษะ (Skill) ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ทักษะด้านข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสารและเทคโนโลยี ความสามารถด้านภาษา การแสดงความคิดเห็น การนำเสนอจุดยืน การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) เจตคติ และค่านิยม (Attitudes and Values) ประกอบด้วย มีความรู้สึกในการเป็นพลพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความตื่นตัวและมีความอยากรู้ในการค้นคว้าหาข้อมูล คุณค่าและเคารพในความแตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์และการเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อว่าตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม โดยใช้การจัดการหลักสูตรที่มีการขยายประสบการณ์จากเรื่องที่ใกล้ตัวไปยังเรื่องที่ไกลตัวให้สอดคล้องกับบุคลิกภาวะและระดับชั้นของผู้เรียน และจัดหลักสูตรแบบบูรณาการที่ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวง ศึกษาธิการ. 2561 : 53)

หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นการหลอมรวมเนื้อหาหรือประสบการณ์ ที่มีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกันหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยเน้นความรู้ในลักษณะแบบองค์รวม เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ กระตุ้นผู้เรียนให้มีความรู้สึก รู้กว้าง และมีทัศนคติที่กว้างไกลสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยผลานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดแก้ปัญหา มีวินัยในตนเอง การเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดยคำนึงถึงความคิดเห็น และการมีจิตสาธารณะ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีคุณภาพมากขึ้น ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ควรบูรณาการการเรียนการสอนควบคู่กับการบูรณาการหลักสูตร (ยุวธิดา คำปวน. 2561 : 31)

การจัดการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นการจัดการ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตั้งคำถามนำไปสู่การกำหนดปัญหา แสวงหาความรู้ ออกแบบ วางแผน ลงมือปฏิบัติและสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งการเผยแพร่นำเสนอผลที่ได้จากการทำโครงงาน โดยครู

เป็นผู้สนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการให้คำปรึกษา กำกับ ติดตาม ชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียน รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถตั้งคำถามและค้นคว้าหาคำตอบ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และนำเชื่อถือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจ และแสดงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อทบทวนและพัฒนาคุณภาพของผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา และสามารถนำเสนอผลงานให้แก่ผู้ชมสาธารณะ ทั้งในรูปแบบตัวบุคคลหรือสื่อประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ (เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. 2557 : 15) เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ในขั้นการประเมินผลใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนได้สะท้อนถึงความสำเร็จขอโครงการในแต่ละขั้นตอนผ่านการประเมินด้วยตนเอง

การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลที่ใช้วิธีการหลากหลายในการประเมินความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่เกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนประเมินตนเองตลอดเวลาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้มีระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผ่านการลงมือปฏิบัติที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ให้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นการสะท้อนกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง บ่งบอกถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้มากกว่าการดูปริมาณของความบกพร่อง ให้ความสำคัญของปัจเจกบุคคลมากกว่านำมาเปรียบเทียบระหว่างกัน ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (กิตติ กิตติศัพท์. 2547:13). ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นฐานของผู้เรียนและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมากที่สุด

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขต และจะอยู่ภายใต้นโยบายและการกำกับดูแลของสำนักการศึกษา ในการบริหารจัดการระดับโรงเรียนกรุงเทพมหานคร นักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ตามลำดับ ทางด้านสถานภาพครอบครัว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดาและอาศัยอยู่กับญาติ เนื่องจากผู้ปกครองแยกทางกันไปมีครอบครัวใหม่ โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ของนักเรียน ลักษณะอาชีพส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน รายได้โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็น บ้านเช่า / ห้องเช่า ลักษณะของชุมชนที่นักเรียนพักอาศัยเป็นชุมชนแออัด ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่เสื่อมโทรม ไม่ถูกสุขลักษณะ สภาพแวดล้อมทางสังคมเอื้อต่อการเกิดอาชญากรรม ความรุนแรง และเพศ (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2560 : 15)

ความเป็นพลเมืองไทยที่ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้การพัฒนาความเป็นพลเมืองของประชาชนในประเทศไทยขาดประสิทธิภาพ สิ่งที่สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ “การจัดการศึกษา” โดยเริ่มจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตให้มี “ความเป็นพลเมืองไทย” ที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สังคม และโลก ให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา จึงต้องร่วมกันแก้ปัญหา และสามารถชักจูง โน้มน้าว ให้ผู้อื่นมาร่วมแก้ไขปัญหานั้นในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน สังคม และโลก โดยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้อันเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ครอบคลุมทั้งในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และให้ผู้เรียนได้

ผสมความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ในเรื่องที่ตนเองสนใจนำไปสู่การกำหนดปัญหา ค้นคว้าข้อมูล ออกแบบวางแผน และปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง มีวินัยในตนเอง และมีการประเมินผลที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่วิจัย พบว่ามีบริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่ควรส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย ด้วยเหตุที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 : 5). มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ความเป็นพลเมืองไทย คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมกับรัฐในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ความเป็นอิสระปราศจากการครอบงำของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่นโดยไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับในความต่าง เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้วิธีการสันติวิธีในการแก้ปัญหา

หลักสูตรบูรณาการ คือ การหลอมรวมเนื้อหาหรือประสบการณ์ต่างๆที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกันจัดหมวดหมู่ไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีการเชื่อมโยงความรู้หรือถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์กันได้ และช่วยให้ง่ายต่อการเรียนการสอน โดยองค์ประกอบของหลักสูตร อารัง บัวศรี (2542 : 8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา 2) จุดหมาย ของหลักสูตร 3) รูปแบบโครงสร้างหลักสูตร 4) จุดประสงค์ของวิชา 5) เนื้อหา 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 8) การประเมินผล และ 9) สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning : PBL) คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดเรื่องที่จะศึกษา รวบรวมข้อมูล วางแผน และนำเสนอ

ด้วยตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559 : 3) ได้เสนอ ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การกำหนดและเลือกหัวข้อ 3) การเขียนเค้าโครงงาน 4) การปฏิบัติงานโครงงาน 5) การนำเสนอผลงาน และ 6) การประเมินโครงงาน

การประเมินตามสภาพจริง คือ การประเมินผลที่ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินความรู้ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน ที่สะท้อนในสภาพที่สอดคล้องหรือคล้ายคลึงกับความเป็นจริง ในชีวิตประจำวัน

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูล ในการสร้างหลักสูตรบูรณาการ

1.1 วิเคราะห์ และสังเคราะห์ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) แนวคิดพลเมืองกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดการบูรณาการหลักสูตร จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย การร่วมแสดงความคิดเห็นการเคารพ ในความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพกฎ ระเบียบ ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน และ การไม่ใช้ความรุนแรง ในการแก้ปัญหา จากการสัมภาษณ์คณะครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. การสร้างและทดลองใช้การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ

2.1 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรบูรณาการ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) เวลาเรียน 5) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) แนวทางในการวัดและประเมินผล 8) คำอธิบายรายวิชา และ 9) แผนการจัดการเรียนรู้

2.2 การทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) ทดลองใช้กับกลุ่มนักร้อง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ

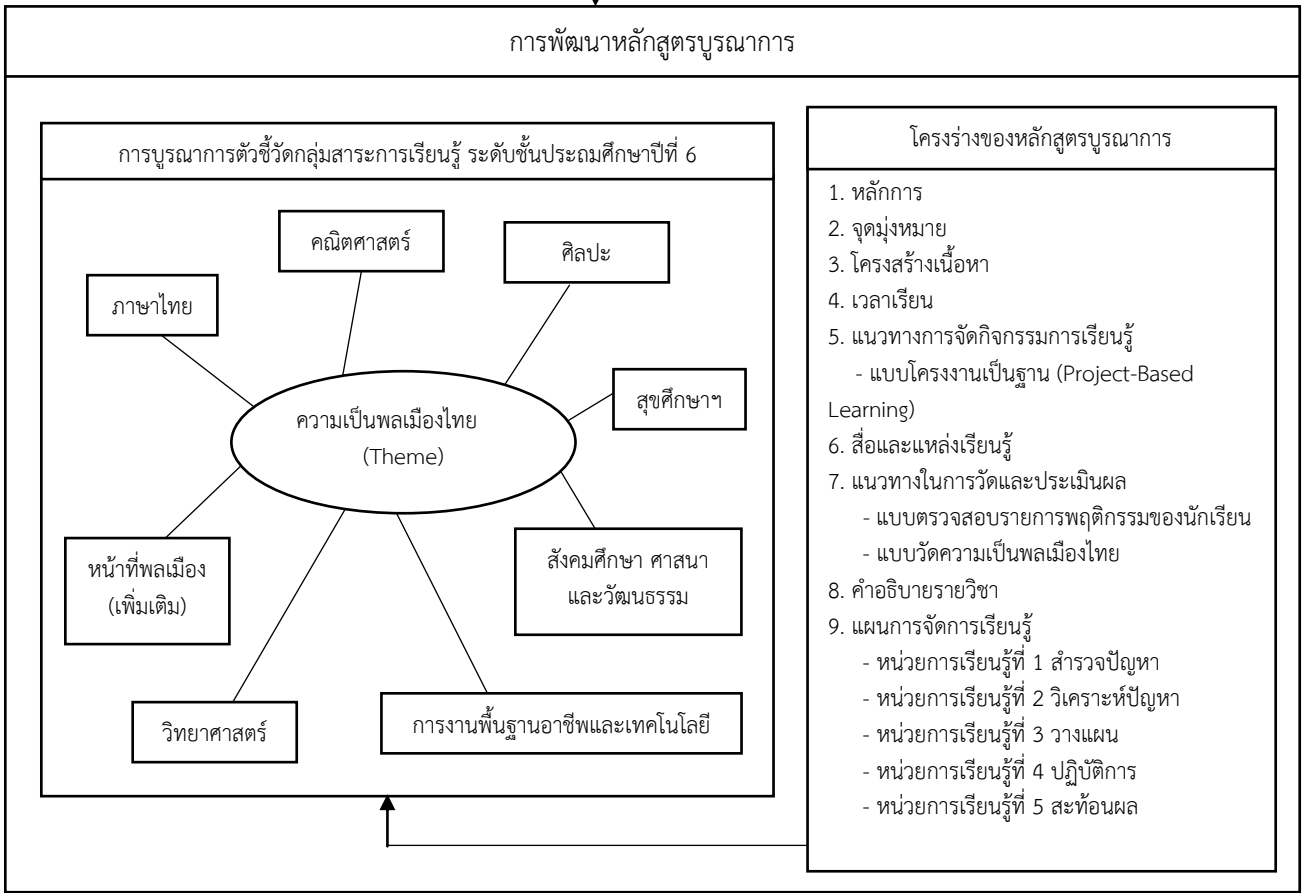
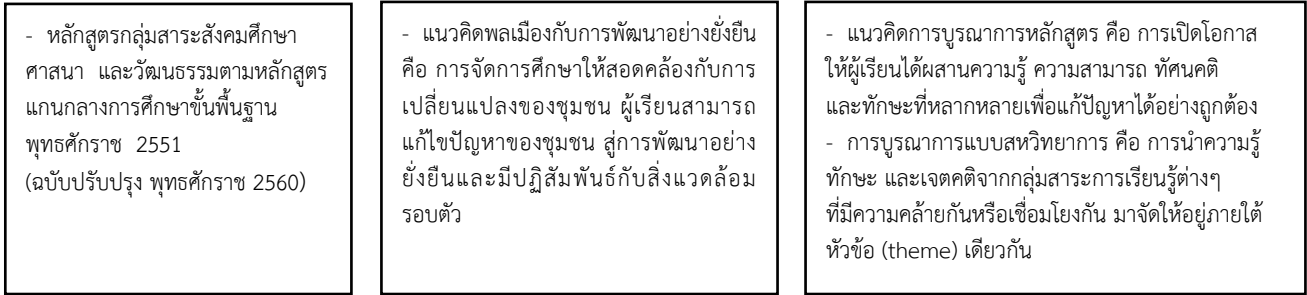
2) ทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) โดยนำมาคะแนนความเป็นพลเมืองไทยมาเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 จำนวน 32 คน ที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) เพื่อหาประสิทธิผลของหลักสูตรบูรณาการ

3. การประเมินหลักสูตรบูรณาการ

ผู้วิจัยได้ประเมินจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านประโยชน์ 3) ด้านคุณค่า และ 4) ด้านการนำไปใช้และข้อเสนอแนะ จากคณะครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอ้างอิงโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และร้อยละในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มแบบกลุ่มอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (T-test for Independent Samples)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูล ในการสร้างหลักสูตรบูรณาการ

1.1 วิเคราะห์ และสังเคราะห์ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) แนวคิดพลเมืองกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดการบูรณาการหลักสูตร จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสร้างหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย คือ การที่ผู้เรียนภายใต้การมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ร่วมแสดงความคิดเห็น เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎ ระเบียบ ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันและไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ผ่านการร่วมมือร่วมพลังในการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้เรียนร่วมมือร่วมพลังในการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง สืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นแบบบูรณาการ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการแก้ปัญหา ประชุมวางแผนก่อนลงพื้นที่ ลงพื้นที่ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การลงพื้นที่ สรุปผลและนำเสนอผลการดำเนินงาน เผยแพร่ผลงานการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น

1.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ ผู้เรียนจะส่งงานไม่ทันตามวันเวลาที่ครูได้กำหนด คุณภาพของงานไม่เป็นไปตามที่ครูผู้สอนกำหนด ขาดการทบทวนบทเรียนอย่างต่อเนื่อง ขาดการกล้าแสดงออกในการแสดงความคิดเห็น ถ้ามีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน มักจะโต้เถียงกันด้วยน้ำเสียงที่ดัง แต่ในกรณีของนักเรียนชายอาจมีการทำร้ายร่างกายกันบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะจบลงด้วยการระงับข้อพิพาทโดยครูประจำชั้น หรือหัวหน้าสายชั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มองว่าความรุนแรงทั้งการใช้ถ้อยคำหรือการทำร้ายร่างกายเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากพบเห็นบ่อยจากชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ การเคารพกฎกติกา ผู้เรียนส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพราะทางโรงเรียนมีกฎระเบียบที่เข้มงวด อาจจะมีบางส่วนที่ไม่ทำตามกฎระเบียบเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเกิดจากความซุกซนที่เป็นไปตามวัย

หลังจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลเพื่อสร้างหลักสูตรบูรณาการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในส่วนนี้ ไปทำการสร้างหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนต่อไปตามลำดับ

2. ผลการสร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ผลการสร้างหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยมีลักษณะการบูรณาการแบบพหุสาขาวิชา (multidisciplinary integration) ในรูปแบบ Webbed โดยใช้ความเป็นพลเมืองไทยมาเป็นแกนในการบูรณาการ โดยพิจารณาความเชื่อมโยง กับตัวชี้วัดในกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 รายวิชาเพิ่มเติม ประกอบไปด้วย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 12 ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 3 ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 6 ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 11 ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 6 ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 1 ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 2 ตัวชี้วัด และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง จำนวน 5 จุดเน้น

โครงร่างของหลักสูตรบูรณาการ ประกอบด้วย

1. หลักการของหลักสูตรบูรณาการ พัฒนาขึ้นจากการนำแนวคิดของหลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) แนวคิดพลเมืองกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดการบูรณาการ หลักสูตร มีหลักการดังนี้ 1) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อบทบาทหน้าที่ของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของชุมชน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสมดุล 2) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยผู้เรียนใช้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะจากศาสตร์หลายแขนง เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ และ 3) พัฒนา ผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่สามารถแก้ไขปัญหามุมมอง คิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา สามารถแก้ไข ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยมีการวางแผนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ จนเป็นพฤติกรรมที่มีความ รับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาชุมชน และสามารถชักจูง โน้มน้าว ให้ผู้อื่นมาร่วมแก้ไขปัญหาก็ได้

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรบูรณาการ จัดทำขึ้นจากหลักการของหลักสูตรบูรณาการ เพื่อให้ ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองไทย คือ 1) มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของพลเมือง ไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) มีความรู้ความเข้าใจความตระหนัก และความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ 3) มีความ สามารถในการวางแผนและลงมือปฏิบัติแก้ปัญหามุมมองท้องถิ่นอย่างบูรณาการ และ 4) มีเจตคติ และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรบูรณาการ มีลักษณะการบูรณาการแบบพหุสาขาวิชา (multidisciplinary integration) ในรูปแบบ Webbed โดยใช้ “ความเป็นพลเมืองไทย” มาเป็นแกน ใน การบูรณาการกับตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560) ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่ม สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการ เรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง

4. เวลาเรียน หลักสูตรบูรณาการ มีโครงสร้างเวลาเรียนใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 23 ชั่วโมง โดยแบ่ง เวลาเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เวลาเรียน 5 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เวลาเรียน 4 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เวลาเรียน 4 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เวลาเรียน 4 ชั่วโมง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

5. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สำรวจปัญหาชุมชนท้องถิ่น 2) วิเคราะห์ปัญหาชุมชน ท้องถิ่น 3) วางแผนการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น 4) ปฏิบัติการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น และ 5) สะท้อนผล การแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น

6. สื่อและแหล่งเรียนรู้ ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ 1) เอกสารประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวอย่าง การร่วมมือรวมพลังในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น 2) อุปกรณ์การสอน ได้แก่ พาวเวอร์พอยต์ เรื่อง ความหมาย บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของพลเมืองไทย การสืบค้นข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรเจกเตอร์ และจอภาพ 3) แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นหรือ บริเวณพื้นที่รอบโรงเรียน

7. แนวทางในการวัดและประเมินผล เน้นการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนที่ครอบคลุม ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของความเป็นพลเมืองไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การวัดและ การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียนด้วยหลักสูตร บูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย โดยใช้แบบตรวจสอบรายการพฤติกรรมของผู้เรียนประจำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-5 ด้วยเกณฑ์คะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 และ 2) การวัดและการประเมินผลหลังจากที่ เรียนหลักสูตรบูรณาการ เป็นการวัดและประเมินผลความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผ่านสถานการณ์ โดยใช้ แบบวัดความเป็นพลเมืองไทย ด้วยเกณฑ์คะแนนสูงกว่าร้อยละ 80

8. คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรบูรณาการ มีรายละเอียด ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สำรวจปัญหาชุมชนท้องถิ่น การร่วมมือรวมพลังของนักเรียนในการศึกษา สำรวจปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ หรือเป็น ที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อให้ได้ประเด็นปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้บทบาทหน้าที่และ ความตระหนักของพลเมืองไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาชุมชนท้องถิ่น นักเรียนร่วมมือรวมพลังกันสืบค้น ค้นคว้า ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม นำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการวิเคราะห์ วิจารณ์ ถึงสาเหตุ ของปัญหาร่วมกัน และเกิดความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 วางแผนการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น นักเรียนเกิดการร่วมมือรวมพลังในการ กำหนด วางแผน และเขียนแผนการดำเนินงาน นำเสนอความคิดของตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและ กัน นำเสนอผลงานปรับปรุงแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้วิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดในการ แก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นแบบบูรณาการ และเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความมั่นใจว่าตนสามารถเป็นส่วน หนึ่งในการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นได้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ปฏิบัติการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น นักเรียนลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นตามแผน การดำเนินงานการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นที่ได้วางไว้ โดยมีการบันทึกความก้าวหน้า ปัญหา และประชุม สะท้อนปัญหาที่พบในระหว่างการดำเนินงานรวมถึงนำเสนอ แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาร่วมกัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สะท้อนผลการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น นักเรียนร่วมมือรวมพลัง ในการ สรุปผลการดำเนินงานการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จัดทำเป็นสื่อหรือนิทรรศการ

ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และเชิญชวนให้บุคคลอื่นร่วมมีรวมพลังในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตน

9. แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรบูรณาการ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 แผน ได้แก่ 1) สำรวจปัญหาชุมชนท้องถิ่น 2) วิเคราะห์ปัญหาชุมชนท้องถิ่น 3) วางแผนการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น 4) ปฏิบัติการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น และ 5) สะท้อนผลการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละแผนประกอบไปด้วย 1) สาระสำคัญ 2) ตัวชี้วัด 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) จุดประสงค์นำทาง 5) สาระการเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและการประเมินผล

ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างของหลักสูตรบูรณาการ พบว่า โครงร่างของหลักสูตรบูรณาการ มีองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรบูรณาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) ถือว่าโครงร่างของหลักสูตรบูรณาการ มีคุณภาพเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ และเมื่อพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรบูรณาการ ในด้านต่าง ๆ พบว่า องค์ประกอบในภาพรวมของโครงร่างหลักสูตรบูรณาการมีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ (โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.84) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้

2.2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การศึกษานำร่อง และ 2) การทดลองใช้ ซึ่งในการศึกษานำร่องผู้วิจัยได้นำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ พบว่า คะแนนเฉลี่ยประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างเรียนเท่ากับ 44.66 จากคะแนนเต็ม 54 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.70 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมหลังเรียนเท่ากับ 32.50 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.25 ดังนั้น หลักสูตรบูรณาการ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.70/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 จากนั้นผู้วิจัยได้นำหลักสูตรบูรณาการไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองไทย กับกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ด้วยแบบวัดความเป็นพลเมืองไทย เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ โดยการทดสอบแบบอิสระ (t – test for Independent Samples) พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นพลเมืองไทย ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลักสูตรบูรณาการมีประสิทธิภาพ

3. ประเมินหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ประเมินจากการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ในด้านความเหมาะสม ด้านประโยชน์ ด้านคุณค่า ด้านการนำไปใช้และข้อเสนอแนะ จากคณะครูของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน ซึ่งมีผลการประเมินดังนี้

3.1 ด้านความเหมาะสม หลักสูตรบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองไทย ผู้เรียนต้องเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ที่มีองค์ความรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลายมาปรับใช้ในการทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรบูรณาการที่ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การสำรวจปัญหาหา

หาสาเหตุ วางแผนปฏิบัติการ และสะท้อนผล ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ การยอมรับความแตกต่างทางความคิดของผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองไทย โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรบูรณาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองไทย ที่สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นได้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ย้ายติดตามพ่อแม่จากต่างจังหวัด และส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชนแออัดที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ปัญหาาร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองได้อาศัยอยู่ หลักการหลักสูตรบูรณาการ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหา และแก้ไขปัญหาซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจปัญหา 2) การหาสาเหตุ 3) การวางแผน 4) การปฏิบัติการ และ 5) การสะท้อนผล การแบ่งหน่วยการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการ แบ่งตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยาก จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติไม่ลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนไม่สับสนสอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ระยะเวลา ในการจัดการเรียนรู้ควรยืดหยุ่นในบางหน่วยการเรียนรู้ เช่น หน่วยการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ชุมชน ควรใช้ระยะเวลา มากกว่าหน่วยอื่นๆ เพราะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ การออกแบบหลักสูตรบูรณาการเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนที่มีความคุ้นชินกับพื้นที่เป็นอย่างดี

3.2 ด้านประโยชน์ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดูได้จากความรับผิดชอบและการตื่นตัวในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนทราบว่าได้ลงพื้นที่ที่รับผิดชอบภาระงานให้เสร็จ เพื่อให้ทันก่อนการลงพื้นที่ ฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะบางคนไม่ชอบการทำงานเป็นกลุ่มคิดว่าตัวเองสามารถทำได้ เมื่อต้องทำโครงการ ที่มีการลงพื้นที่ ร่วมกันระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางความคิด ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับขั้นของโครงการ คือ รู้ว่าอะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุของปัญหา แล้วต้องวางแผนแก้ปัญหาอย่างไร ต้องปฏิบัติอย่างไร และสะท้อนผลการแก้ปัญหา โรงเรียนมีหลักสูตรที่สามารถบูรณาการ ได้กับกลุ่มสาระต่าง ๆ ภาระงานของครู เพราะครูสามารถนำคะแนนที่นักเรียนได้จากการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการไปให้คะแนนในรายวิชาอื่น ๆ ได้ โรงเรียนมีความใกล้ชิดชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น เพราะได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เน้นให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ชุมชนเกิดการร่วมมือกันโดยเริ่มจากคนในชุมชน คือตัวนักเรียนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง เมื่อผู้เรียนที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนได้ ย่อมสามารถที่จะแก้ปัญหาในระดับประเทศชาติได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งการปลูกฝังความเป็นพลเมืองไทยผ่านหลักสูตรบูรณาการ เป็นการฝึกความรับผิดชอบ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างเป็นระบบ เชื่อว่าเมื่อผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นพลเมืองที่ดีในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าได้

3.3 ด้านคุณค่า หลักสูตรบูรณาการ สามารถพัฒนาให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ซึ่งก่อนที่จะลงพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่นผู้สอนได้ให้ผู้เรียนได้ทำใบความรู้และตอบคำถาม เกี่ยวกับการร่วมมือและสร้างจิตสำนึกในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน ผู้เรียนได้ลงพื้นที่สำรวจปัญหาชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง พร้อมจดบันทึกลงในสมุด หลังจากนั้นผู้เรียนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าแต่ละคนได้เจอปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชนท้องถิ่นอะไรบ้าง

พร้อมกับการเลือกหัวข้อปัญหาของกลุ่ม และได้ค้นคว้าหาความรู้ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแบบบูรณาการได้ ผ่านการระดมสมองร่วมกันในการวางแผน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม ที่แตกต่างไปจากตนเอง การวางแผนการการวางแผนโดยผู้เรียน ได้ร่วมกันคิด ระดมสมอง ครูแค่ให้คำแนะนำเท่านั้น เด็กที่เรียนเก่งยอมรับเด็กที่เรียนอ่อนมากขึ้น ดูได้จากการแบ่งกลุ่ม การทำงานกลุ่มที่มีการช่วยเหลือมากขึ้น

3.4 การนำไปใช้และข้อเสนอแนะ ในการลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นทั้งการสำรวจปัญหา ชุมชนท้องถิ่นในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และการลงพื้นที่ปฏิบัติการในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผู้สอนควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในการลงพื้นที่แต่ละครั้งผู้สอนควรติดต่อกับผู้นำชุมชนล่วงหน้า และควรให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมกับทางผู้เรียนด้วย การค้นคว้าสาเหตุของปัญหาชุมชนท้องถิ่นในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ผู้สอนควรประสานงานเพื่อขอใช้ห้องคอมพิวเตอร์เนื่องจากพบว่า ผู้เรียนหลายคนไม่มีอุปกรณ์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ผู้สอนควรควบคุมและดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด สร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่องชมเชย การให้รางวัล และควรชี้แจงกฎระเบียบในการลงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น การจัดทำนิตรรศการ ประชาสัมพันธ์นำเสนอผลงานของผู้เรียนในระดับโรงเรียนและระดับกลุ่มโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคคลอื่น ๆ ในการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียน และควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอผลงานร่วมด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การศึกษาข้อมูลในการสร้างหลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนภายใต้การมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ร่วมแสดงความคิดเห็น เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎ ระเบียบ ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันและไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากรายวิชาต่างๆ ผ่านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ภายใต้บริบทของนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555 : 251). ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาของสังคมของตนเอง และสาขาวิชา สอดคล้องกับแนวคิดของ อุดตธา รุ่งเรือง (2556 : 57) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรบูรณาการเป็นการหลอมรวมเนื้อหาประสบการณ์ต่าง ๆ จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยบูรณาการเนื้อหา ประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกน

2. การสร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา เรื่อง ความเป็นพลเมืองไทย สามารถนำมาบูรณาการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประกอบไปด้วย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2562: 51) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ควรบูรณาการแบบสหวิทยาการ ใช้เนื้อหาสาระจากรายวิชาที่หลากหลาย ผลการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรบูรณาการ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) เวลาเรียน 5) แนว

ทางการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อ / แหล่งเรียนรู้ 7) แนวทางในการวัดและประเมินผล 8) คำอธิบายรายวิชา และ 9) แผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อังร บัวศรี (2542 : 8) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา 2) จุดหมายของหลักสูตร 3) รูปแบบโครงสร้างหลักสูตร 4) จุดประสงค์ของวิชา 5) เนื้อหา 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ 7) ยุทธศาสตร์ การเรียนการสอน 8) การประเมินผล และ 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ผลการตรวจสอบ คุณภาพของโครงสร้างหลักสูตรบูรณาการพบว่า โครงร่างหลักสูตรบูรณาการมีคุณภาพเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และ องค์ประกอบในภาพรวมของโครงสร้างหลักสูตรบูรณาการมีความสอดคล้องทุก องค์ประกอบ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร วิไลพรหม (2559 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่า ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ผลการศึกษานำร่องหลักสูตรบูรณาการ ประสิทธิภาพของ หลักสูตรบูรณาการ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.70/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลการทดลองใช้ หลักสูตรบูรณาการ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82.34 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ มะกาดาฟี หะยีตาและ. (2558 : บทคัดย่อ) พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการมี ประสิทธิภาพ 81.48/81.48 ผลการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการ ประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ พบว่า คะแนนความเป็นพลเมืองไทย ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ. (2553 : บทคัดย่อ).พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. ประเมินหลักสูตรบูรณาการ ด้านความเหมาะสม หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริม ให้ ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ท้องถิ่นอย่างเป็นขั้นตอน โดยแบ่งหน่วยการเรียนรู้จากง่ายไปยาก จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐนิชาห์ วรณนภาลัย. 2549 : 65 อ้างอิงจาก UNESCO.1981) กล่าวว่า การเลือก และการจัดเนื้อหา สาระกำหนดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่เน้นที่ประสบการณ์และสภาพการณ์ในชีวิต ประจำวันของผู้เรียน เลือกวิธีสอนควรประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพการของการเรียนการสอน และควรนำไปสู่การพัฒนาเจต คติที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ. (2544 : 13) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศ ในชั้นเรียนควรส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออก ซึ่งความรู้สึนึกคิดของตนต่อสาธารณชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้ เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ที่เน้นการปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม ด้านประโยชน์ หลักสูตรบูรณาการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตนเอง สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และเคารพข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน เป็น หลักสูตรที่ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และวัดผลตามสภาพ จริงของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สิริพัทธ์ เจริญวิโรจน์ (มปป. : 2) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการช่วยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น โดย คำนึงถึงความคิดเห็นและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติ กิตติศัพท์. (2547 : 15). กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงให้ความสำคัญและสนใจในความคิดและความสามารถ ของปัจเจกบุคคลมากกว่านำมาเปรียบเทียบระหว่างกัน และสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลและ

ประเภทของผู้เรียนที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนสุข บุญมี. (2555 : บทคัดย่อ). ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง ตำนานกระจันบ้านเรา อำเภอยะทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้เด็กมีความรู้จากประสบการณ์ตรงก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และสามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านคุณค่า หลักสูตรบูรณาการสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรบูรณาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา คุณารักษ์. (2527 : 1) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีต้องให้ผู้เรียนรู้จักแปลความคิดไปสู่การปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การนำไปใช้และข้อเสนอแนะ ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ เช่น การยกย่องชมเชย การให้รางวัล คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง และควรจัดห้องเรียนเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัศมิ์ ภัทรกรธนาภิ. (2552 : 84) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ภาษาทันสมัยในเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ฯ พบว่า ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกปัญหาที่สนใจ อยากรู้ อยากรเรียนและหาคำตอบ และเป็น ที่ปรึกษา ตรวจสอบ การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือประสานงานให้กับผู้เรียน และผู้สอนต้องจัดสถานการณ์หรือโอกาสในการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา บรรทมพร. (2553 : 117). ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาคำตอบและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการสืบค้นและค้นหาความรู้ที่นักเรียนต้องมีการแนะนำสื่อและแหล่งค้นหาข้อมูลที่ถูกต้อง ครูควรให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรควรพัฒนาทักษะการเขียนให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้
 - 1) ควรแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจของผู้เรียน ภายใต้เงื่อนไขความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เช่น เพศ ระดับผลการเรียน เป็นต้น
 - 2) ควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสในการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
 - 3) ควรส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ กระตุ้น ให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ในประเด็นต่างๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 4) ควรดำเนินการติดต่อกับผู้นำชุมชนและคนในชุมชนถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อความปลอดภัยของผู้เรียนและผู้สอน
 - 5) ควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ เช่น การยกย่องชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น

- 6) ควรนำสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการนำเสนอผลงาน เช่น Power point
- 7) ควรเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงผลงานของผู้เรียน

1.3 ด้านการประเมินผล

การประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนของผู้เรียนด้วยแบบตรวจสอบรายการพฤติกรรม โดยผู้เรียนต้องประเมินตนเอง ผู้สอนควรตรวจสอบผลการประเมินของผู้เรียนรายบุคคลและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัด กรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

2.2 ในการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตรบูรณาการของผู้เรียน ด้วยแบบตรวจสอบรายการพฤติกรรม ผู้วิจัยควรให้เพื่อนภายในกลุ่มร่วมประเมินควบคู่ไปด้วย เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ผู้วิจัยควรมีการทดสอบซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างในเดือนถัดไป เพื่อให้ทราบถึงความคงทนของความเป็นพลเมืองไทยของผู้เรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา คุณารักษ์. (2527). **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กิตติ กิตติศัพท์. (2547). “การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment),” วารสารโรงเรียน นายเรือ. 4 (4), 8-18.

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2557). “แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมไทย,” ใน **แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย Civic Education**. (หน้า 1-10).

วันที่ 14 ธันวาคม 2553 โรงแรมรามาร์คเดนท์. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.

ณัฐนิชา วรรณนภาลัย. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระดนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่อง เพลงและภูมิปัญญาชาวบ้านเมืองแปดริ้ว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. (2555). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = Civic education for Thai society**. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.

เทพกัญญา พรหมชาติแก้ว. (2557). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning: PBL)” ใน **นิตยสาร สสวท**. 42(188) , 14-17.

อึ้ง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง Civic Education**. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.

พูนสุข บุญมี. (2555). **การพัฒนาหลักสูตร บูรณาการ เรื่อง ตำนานกระจันบ้านเรา อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

- พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ. (2553). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มะกาดافی หะยีตาและ. (2558). นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการองค์ความรู้ท้องถิ่นมลายู “ว้ายักุลิต” กับสาระการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ยุวธิดา คำปวน. (2561). การบูรณาการ : เส้นทางแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. , วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 8 (1), 25-38.
- รภัทธร ภัทรกรธนาภิจ (2552). การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ภาษาทันสมัยในเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิต. สพบบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วิจิตร วิไลพรหม. (2559). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิภาดา บรรทมพร. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (2560 - 2563). กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน. นครปฐม : สันทวี พรินต์ติ้ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7). กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสภารณ์นานาชาติ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- สิริพัชร์ เฉษฐาวิโรจน์ (มปป.). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2551). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- อุตตรา รุ่งเรือง. (2556). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.